

העותר:

מוקד סיוע לעובדים זרים

ע"י ב"כ עו"ד נעמי לבנקרון
ו/או עו"ד אורי שדה

שמענס להמצאת כתבי בי-דין:
מוקד סיוע לעובדים זרים
רח' החשמל 33 תל אביב
טל': 5602530 – 03 פקס: 5605175 - 03
טל' נייד: 4788122 – 054
דואר אלקטרוני: nomi@hotline.org.il

נ ג ד

המשיבים:

1. המחלקה לחקירות שוטרים, משרד המשפטים
2. משרד הפנים
3. מנהלת ההגירה, משטרת ישראל

באמצעות פרקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים

עתירה למתן צו על תנאי

מוגשת בזאת עתירה למתן צו על תנאי, המורה למשיבים לבוא וליתן טעם:

1. מדוע לא תפרסם המשיבה 1 בהיוועצות עם המשיב 2 מדיניות בעניין חקירת תלונות מהגרים אודות שוטרי המשיבה 3, ותאכוף מדיניות זו;
2. במסגרת זו, מדוע לא תיקבע מדיניות להבטחת זכויותיהם של המהגרים המתלוננים, לרבות לעניין מעמדם בישראל במהלך החקירה, זכויותיהם הסוציאליות, ויידועם בדבר זכויותיהם המשפטיות ובדבר התנהלות החקירה ותוצאותיה

בקשה לקיום דיון דחוף

עניינה של עתירה זו הינו אלימות משטרתית ועבירות פליליות אחרות הנעשות בידי שוטרים, כלפי מהגרי העבודה וקורבנות הסחר בנשים. פגיעתה של אלימות בכלל, ואלימות משטרתית בפרט, הינה קשה וחמורה, הן על קורבנות האלימות, והן על צלמה ודמותה של החברה הישראלית. אלימות זו חמורה במיוחד כשהיא מופעלת כלפי שתיים מן הקבוצות החלשות ביותר בחברה הישראלית: מהגרי עבודה וקורבנות סחר בנשים. בשל העובדות המופיעות בעתירה, ובשל הגרוש ההמוני הממשיך ומתבצע מדי יום ביומו, במהלכו מתבצעות עבירות שונות בידי שוטרי משטרת ההגירה שקורבנותיהם הם מהגרי עבודה וקורבנות סחר בנשים, יתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע דיון בעתירה זו בהקדם האפשרי.

התשתית העובדתית

א. מבוא

1. עניינה של עתירה זו הינו כישלונה המתמשך של המחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים לחקור ולהעמיד לדין שוטרים המשרתים במשטרת ההגירה, ועוברים עבירות פליליות שקורבנותיהם הם מהגרי עבודה וקורבנות סחר בנשים. בעשרות מקרים המתועדים בידי העותר, בהם התלוננו מהגרי עבודה וקורבנות סחר בנשים על אלימות משטרתית קשה ועבירות פליליות נוספות שביצעו לכאורה שוטרים, כשלה המחלקה לחקירות שוטרים להציע אפיק חקירה מהיר דיו, שיאפשר מניעת גרוש המתלונן, חקירת תלונתו עד תום, מיצוי זכויותיו ביחס להליכי ערעור, והגשת תביעה אזרחית. על פי רוב, במהלך ה"מרוץ" בין המשיבה 1, המחלקה לחקירות שוטרים, האמורה לחקור את התלונה, לבין המשיבים 2 ו-3, משרד הפנים ומשטרת ההגירה, המבקשים לגרש מהר ככל האפשר מספר גדול ככל האפשר של מהגרים מישראל, ידם של המשיבים 2 ו-3 על העליונה. ברובם המכריע של המקרים, המהגר מגורש לארצו בטרם נתן עדותו נגד השוטר, שפגע בו. בחלק מהמקרים מעוכב גרושו של המהגר, אך הוא נותר בישראל חסר זכויות, עד שתסתיים עדותו ומהמשיבים 2 ו-3 יוכלו להמשיך בהליכי הגירוש.

ב. אלימות משטרתית נגד מהגרים

2. הגירת עבודה לישראל, בממדים רחבי היקף, החלה בראשית שנות התשעים, עם תחילת האינתיפאדה הראשונה. בשנת 1995 החליטה ממשלת ישראל, לראשונה, על מדיניות גרוש

מהגרים, מדיניות אשר ידעה עליות ומורדות, עד הקמת המשיבה 3, בשנת 2002. מאז הקמתה של המשיבה 3, ועד ליום 7.2.05 גורשו מישראל 129,065 בני אדם.

ר' המידע המפורסם באתר מנהלת ההגירה: <http://www.hagira.gov.il/ImmigrationCMS> (כניסה אחרונה לאתר ביום 12.4.05)

3. עם הקמתה של המשיבה 3, גדל והלך מספר התלונות שהוגשו על אלימות משטרתית כנגד מהגרי עבודה וקורבנות סחר בישראל. מעצרים רבים של מהגרים כרוכים בהפרות זכויות אדם, וביניהם הפעלת כוח בלתי סביר בעת המעצר. לעותר מגיעות תלונות רבות על אלימות משטרתית בעת ביצוע המעצר, ולעתים אף לאחר מכן. עצורים מתלוננים על כוח פיזי מופרז שמופעל בעת המעצר, על איומים, על אלימות מילולית ועל פגיעה ברכוש.

4. העותר החל לתעד מקרים שונים של אלימות משטרתית כלפי מהגרי עבודה וכלפי קורבנות סחר בנשים לפני כחמש שנים. בין השנים 1999-2004 תיעד העותר מקרים רבים של אלימות משטרתית והפנה 81 תלונות בעניין זה למשיבה 1. מהן, 74% בחשד לאלימות בעת מעצר, 13% בחשד לגניבה של כסף ושל רכוש בעת המעצר ו-5% בחשד לשיתוף פעולה של שוטרים עם סוחרי נשים ועם סרסורים.

מצ"ב גרף המתאר מספר התלונות שהוגשו בין השנים 1999-2004 כנספח ע/1.
מצ"ב גרף המתאר את סוג התלונות שהוגשו בין השנים 1999-2004 כנספח ע/2.

ג. אוזלת ידה של המחלקה לחקירות שוטרים בטיפול בתלונות מהגרים

5. המשיבה 1, המחלקה לחקירות שוטרים (מח"ש), הינה מחלקה בפרקליטות המדינה, שתפקידה לחקור חשדות בדבר ביצוען של עבירות פליליות על-ידי אנשי משטרה.

6. במהלך השנים, טרם הקמת מח"ש, נמתחה בקורת נוקבת על כך שהמשטרה חוקרת את עצמה. הדבר בא לידי ביטוי, בין היתר, בדוחות של מבקרת המדינה. עיקר הביקורת בא לידי ביטוי בדו"ח 36 שבו נידונה סוגיית החקירות הפנימיות בעבירות של שימוש בכוח ובדוחות 37 ו-40, שבדקו את החקירות של היחידה המשטרתית לחקירות פנים. בעקבות ביקורת זו, וביקורת שנמתחה גם בקרב הציבור, הוקמה ועדת היגוי על ידי שר המשפטים דאז, מר דן מרידור, ושר המשטרה דאז, מר רוני מילוא, עליה הוטל לבחון את הנושא ולהמליץ על הפתרונות. הועדה המליצה על הקמת מחלקה במשרד המשפטים, אשר תורכב מחוקרים שיושאלו מהמשטרה. מודל

זה נועד להבטיח מצד אחד, כי החקירות ינוהלו על ידי בעלי מקצוע מיומנים, ומצד שני להבטיח שלא יהיו כפופים מקצועית ופיקודית למשטרה אלא לפרקליטות המדינה.

7. מח"ש הוקמה בשנת 1992, והיא פועלת על פי הסמכויות שהוקנו לה מכוח סעיפים 49ט - 49א לפקודת המשטרה (נוסח חדש) תשל"א - 1971. ככלל עוסקת המחלקה בחקירת עבירות פליליות בלבד שבביצוען חשודים אנשי משטרה, ואשר העונש, הקבוע בגינן בחוק, עולה על שנת מאסר. שניים מהתחומים הבולטים והחשובים שבפעילותה, הינם ניהול חקירות בעבירות של טוהר המידות וחקירת מקרים של שימוש בכוח שלא כדין מצד שוטרים כלפי אזרחים.

למידע נוסף על המחלקה לחקירות שוטרים ר':

<http://www.justice.gov.il/MOJHeb/PraklitotHamedina/MehozotHapraklitutVehamachlakot/Mahash/Odot.htm>

על פי מידע שמסרה המשיבה 1 בישיבת וועדת עובדים זרים בכנסת ביום 21.12.04, התגבשו תיקים בודדים לכלל כתב אישום כנגד שוטרים.

לפרוטוקול הדיון:

<http://www.knesset.gov.il/protocols/data/html/zarim/2004-12-21.html>

8. אותם מקרים בודדים, שהתגבשו לכלל כתבי אישום, חמורים וקשים במיוחד:

א. בת"פ 40007/03 (ת"א) מ"י נ' דינר (גזר דין מיום 7.12.04 (להלן – עניין דינר)), הורשע שוטר בדקירת מהגר עבודה מסין בבטנו באמצעות סכין. כתוצאה מן הדקירה, דימם המתלונן ונגרם לו קרע בעורק ראשי בבטן. הוא הובהל לבית החולים איכילוב בת"א במצב קשה, ונזקק לניתוח, במהלכו נכרת כיס המרה. בית המשפט מצא, כי הנאשם שיקר בנסיון למלט עצמו מאחריות למעשה החמור. השוטר הועמד לדין על גרימת חבלה בנסיבות מחמירות, ונדון ל-15 חודשי מאסר בפועל, ותשלום 10,000 ₪ פיצוי למתלונן.

ב. בפ"ח (ב"ש) 966/99 מ"י נ' יעיש ואח' (גזר דין מיום 24.10.04) הורשעו שוטרים ממשטרת ערד הורשעו באינוס מהגרת, בהפרת אמונים והדחה בחקירה. בית המשפט ציין בגזר דינם, כי ניצלו את מעמדם ואת מצוקתה של המתלוננת, וגזר על כל אחד מן הנאשמים שנתיים מאסר בפועל.

ג. בימים אלו מתנהל תיק חקירה של קורבן סחר בנשים אשר נאנסה על ידי קצין משטרה. פרטי התיק אינם ידועים לעותר, אולם לפי עדותו של מר הרצל שבירו, העומד בראש המשיבה 1, בפני וועדת עובדים זרים בכנסת ביום 21.12.04, הרי שלאישה זו ניתן רק אישור שהיא נדרשת לחקירה של מח"ש. הא, ותו לא :

"אני יכול לתאר לכם דוגמא של נערת ליווי באילת שהתלוננה כנגד קצין משטרה שביצע בה למעשה אונס, והיא התלוננה. אנחנו הגשנו כתב אישום כנגד אותו קצין, ואישה זו מסתובבת עם אישור שלנו. זה בעייתי בפן האחר, כי יכול להיות שהיא ממשיכה להיות נערת ליווי, אבל באיזונים שלנו, העדות שלה מאוד חשובה לנו, והיא מסתובבת עם האישור שלנו והאישור הזה מתחדש. אנחנו כמובן ביקשנו מבית המשפט להקדים את הדיון כדי שתהיה עדות מוקדמת, כדי שהאיזון ייעשה. גם היא תעיד, גם היא לא תהיה בארץ".

9. אף על פי כן, המדובר רק בקצה הקרחון. מצבם של מהגרי עבודה, המעוניינים לתת עדותם נגד שוטרים אלימים (ולצורך העניין - אף כנגד אחרים שפגעו בהם) שונה לחלוטין ממצבם של אזרחי ישראל, הנדרשים להליכים אלו. עד שהינו אזרחי ישראל, ימתין בביתו למועד מתן העדות, ייגש למשרדי המשיבה 1 כאשר יוזמן לשם, ייתן עדותו וישוב אל ביתו ואל משפחתו, תוך שהוא ממשיך בעבודתו כרגיל. אם הוא נזקק לשירותי בריאות יפנה אל קופת החולים בה הוא מבוטח לצורך קבלת שירותים רפואיים.

10. לעומתו, עד שהינו מהגר עבודה זוכה לתנאים שונים לחלוטין: במקרה הרע, הוא יישאר במעצר, יצא מהכלא רק לצורך מתן עדותו, ולאחר מכן יגורש. במקרה "הטוב", ימתין מהגר העבודה לעדותו מחוץ לכתלי הכלא, אולם ללא כל זכויות שהן. רובם ככולם של מהגרי העבודה אינם יכולים להרשות לעצמם לחיות בישראל ולא לעבוד למחייתם, אולם עבודה מעין זו לרוב איננה חוקית, שכן אין ברשותם רשיון עבודה, והמשיבה 1 לא תסייע להם בהשגתו; אם יזדקקו לשירותים רפואיים, יצטרכו לשלם מכיסם על טיפולים אלו, או לפנות לרופאים הפועלים בהתנדבות; איש אינו מיידע אותם ביחס להליך המתנהל, אם בכלל, בעניינם; לא תמיד הם נחקרים בשפה המובנת להם; הם אינם מקבלים סיוע משפטי וייעוץ בנוגע לזכויותיהם ולרוב ידם אינה משגת כדי מימון יעוץ מעין זה; ועוד.

11. כך, למשל, ליווה העותר ליווה את קורבן העבירה בהליך בעניין דינר (לעיל, ס' 8א). קורבן העבירה, מר ח., שוחרר מבית חולים, והתגורר בבית חברים, מבלי שיהא מסוגל לדאוג לעצמו, בשל פציעתו, ולא לדאוג לפרנסתו. עול הטיפול בו הוטל על חבריו, אף הם מהגרי עבודה קשי יום מסין.

12. זאת ועוד, התנהלותה של המשיבה 1 ביחס לתלונות שהוגשו על ידי ב"כ העותר מלמדת על מידת היעילות המפוקפקת של טיפולה בהן: 39% מן המתלוננים גורשו בטרם נחקרה תלונתם, וב- 2% מן המקרים המשיבה 1 המליצה על העמדה לדין, אך המתלונן גורש.

מצ"ב גרף המתאר את הטיפול בתלונות שהוגשו בין השנים 1999-2004 כנספח ע/3

13. ברבים מהמקרים, בהם מוגשות תלונות ביחס לעבירות שוטרים נגד מהגרי עבודה, התלונות אינן מתבררות כלל. הסיבות לכך רבות: לעיתים עובר זמן ניכר עד שנשלח חוקר לחקור את המתלונן, ועד אז המתלונן מגורש מהארץ; לעיתים החוקרים אינם מצליחים לאתר מתורגמן מתאים; לעיתים החוקרים אינם מצליחים לאתר את המתלונן בכלא. במקרים בהם נערכו חקירות, מוחזק לעתים המתלונן זמן רב בכלא במשך כל תקופת החקירה, ומעדיף לעזוב את ישראל על מנת להיחלץ מכלאו; במקרים אחרים, הוא ממתין למתן עדותו מחוץ לכלא, אך מבלי שיקבל רשיון עבודה כדין, או רשיון שהייה, או זכויות בסיסיות כל שהן, כגון הזכות לשירותי בריאות, אף שלעיתים בריאותו עדיין מעורערת ואין הוא מסוגל לעבוד, כיוון שהותקף. אף מצב זה תורם להרפיית ידי המתלונן, ומעודדו לעזוב את ישראל בטרם נשלמה חקירתו.

14. תיקים רבים נסגרים "מחוסר אשמה", "העדר ראיות" או "העדר עניין לציבור", כאשר סיבת סגירת התיק היא אחת: גרושו של המתלונן בטרם נחקר.

15. התנהלות המשיבה 1 זכתה לביקורת נוקבת של וועדת הפנים ואיכות הסביבה בכנסת. בישיבת הוועדה ביום 9.8.04 הוצגו מספר מקרים של אלימות משטרתית, ונדונה דרך פעולתה של המשיבה 1. יו"ר הוועדה, ח"כ יורי שטרן, אמר את הדברים הבאים:

"אנחנו רואים את התופעה של אלימות שוטרים כתופעה חמורה במיוחד... אנחנו לא יכולים לעבור לסדר היום ולסבול את האדישות ואת חוסר ההתייחסות שזיהינו במערכת כלפי תופעת האלימות".

לפרוטוקול הדיון:

<http://www.knesset.gov.il/protocols/data/html/pnim/2004-08-09.html>

בישיבת הוועדה מיום 8.9.04 אמר ח"כ שטרן אף דברים חריפים יותר:

"אני חושב שמח"ש בוגדת בתפקידה, וככזו אין לה זכות קיום. אני ממליץ שהוועדה תקבל החלטה לסגור את תקציבה של מח"ש. אין טעם לקיומה של המחלקה הזו".

לפרוטוקול הדין:

<http://www.knesset.gov.il/protocols/data/html/pnim/2004-09-08.html>

16. להלן נביא רק מספר דוגמאות, המתארות את אוזלת ידה של המשיבה 1 בטיפול בתלונות אודות אלימות משטרתית נגד מהגרים:

16.1 תיק מח"ש 4971/2004 – המתלוננת: ר.א., אזרחית גאנה

א. גב' ר.א., אזרחית גאנה, נעצרה ביום 28.10.04 בשל שהות שלא כדין בישראל. לפי דבריה, הוכתה בעת מעצרה בידי השוטרים. לעדות זו נמצאה תמיכה בדברי אזרחים שונים שהיו במקום האירוע. כך למשל, תיארה אחת העדות את שראתה:

"ביום חמישי בבוקר העירו אותנו צעקות מפחידות מהרוב. כאשר הצצנו החוצה ראינו מחזה קורע לב. אדם רגיל למראה תפס וחבט באישה אפריקאית צעירה, שצעקה, זעקה והתחננה באנגלית שיעזוב אותה, כי היא בהריון והיא פוחדת לאבד את תינוקה. בקושי רב היא נאבקה בו אך לשווא. הוא היה גדול וחזק ממנה. הוא דחף אותה על הרצפה והיא המשיכה לצעוק שיעזוב אותה, שהיא איבדה כבר תינוק אחד בעבר. השוטר התעלם לגמרי מדבריה והמשיך לנהוג בה באלימות בניסיון להשתלט עליה".

הדברים פורסמו בעיתון "הארץ" ביום 23.11.04.

מצ"ב העתק מכתבה של העדה כנספח 4/ע
העתק הכתבה מעיתון "הארץ" מיום 23.11.04 כנספח 5/ע

ב. עדה אחרת תיארה אף היא את המקרה:

"נהגי האוטובוסים מספרים לעתים קרובות על אלימות קשה מצד שוטרי מנהלת ההגירה כלפי הנוסעים הזרים שלהם, והרבה פעמים חשבתי מה אעשה אם אראה אותם תוקפים מישהו לנגד עיני. ביום חמישי, 28.10.04, בסביבות השעה 06:00 בבוקר שמעתי זעקות מלמטה: I'm pregnant! Leave me! Leave me! הסתכלתי מהחלון וראיתי אדם בלבוש אזרחי רודף אחרי האישה האפריקאית שצעקה. זה היה מול מעפילי אגוז 135. האיש תפס אותה והטיח אותה בכוח לעבר מכונית שחנתה בצד. פח המכונית התקמט ויצר שקעורית במקום בו הוטח אל הדלת גופה של האישה... משהי שאלה את השוטר: 'מה היא עשתה לך?'. השוטר, בחור צעיר מאד, גבוה וקצוף שיער, ענה: 'פספסתי אותה כבר שני אוטובוסים'.

ג. ביום 8.11.04 נחקרה גב' ר. א. בכלא "רנסאנס".

ד. ביום 11.11.04 נעשה ניסיון לגרש את גב' ר. א. מישראל, שנכשל בשל העובדה כי התנגדה בכוח לניסיון זה. בכתבת מעקב שפורסמה בעיתון "הארץ" בנושא זה נכתב כך:

"ממח"ש נמסר כי חוקר גבה מר"א הודעה, וכי החקירה טרם הסתיימה. אף על פי כן המשטרה ניסתה לגרש אותה ביום שישי האחרון, אלא שהיא התנגדה ולכן אי אפשר היה להעלות אותה למטוס. במח"ש אמרו כי הניסיון לגרשה נעשה בתום לב משום שהמשטרה לא ידעה שהחקירה נמשכת: 'במח"ש הופקו לקחים למנוע הישנות תקלות דומות בעתיד', נמסר. ובכל זאת, מהמשטרה נמסר שר"א מיועדת לגרוש היום."

מצ"ב העתק הכתבה מעיתון "הארץ" מיום 16.11.04 כנספח 6/ע

ה. ביום 16.11.04 גורשה גב' ר. א. מישראל, בטרם נמסר לה מידע כלשהו אודות תוצאות החקירה.

ו. ביום 27.12.04 הודיעה המשיבה 1 לעותר על סגירת התיק: "לאחר שעיינתי בתלונתך שבנדון הגעתי לכלל מסקנה כי מתוכנה לא עולה תשתית עובדתית המגבשת חשד לביצועה של עבירה. אשר על כן החלטתי שלא לפתוח בחקירה".

מצ"ב העתק מכתבה של המשיבה 1 מיום 27.12.04 כנספח 7/ע

ז. אף לא אחד מן העדים, שעדותם פורטה כאן בעניין זה, לא נחקר על ידי המשיבה 1 עובר להחלטתה שלא לפתוח בחקירה.

16.2. תיק מח"ש 3837/2004 – המתלוננת: מ.ג., אזרחית גרוזיה

א. גב' מ.ג. נעצרה על ידי המשיבה 3 בגין שהיה שלא כדין ביום 1.8.04. ביום 4.8.04, בעת שהגיעה למתקן הכליאה "רנסאנס" בנצרת, נבדקה על ידי רופא המתקן. הרופא רשם בתיקה הרפואי, כי המתלוננת הגיעה חבולה ובעת הבדיקה התגלו סימני חבלה ושריטות בזרוע השמאלית, כתף שמאל, שכם ימין, גב תחתון, רגל שמאל וכפות רגליים. לדברי המתלוננת, נגרמו חבלות אלה בעת מעצרה.

ב. עו"ד אלעד אזר, דיין בית הדין לביקורת משמורת שוהים שלא כדין, ביקש ממנהלת ההגירה בדיון בעניין צו המשמורת של המתלוננת ביום 8.8.04 לבדוק את נסיבות מעצרה של גבי מ.ג. ואת נסיבות גרימת החבלות בגופה.

מצ"ב העתק הפרוטוקול מיום 8.8.04 כנספח 8/ע

ג. ביום 10.8.04 שלח העותר למשיבה 1 מכתב המדווח על המקרה. במכתב התבקשה המשיבה 1 לערוך חקירה בהקדם ביחס לנסיבות מעצרה של גבי מ.ג. במכתב צוין, כי היא נמצאת באותה עת במתקן הכליאה "רנסאנס" בנצרת.

מצ"ב העתק מכתבו של העותר מיום 10.8.04 כנספח 9/ע

ד. ביום 21.11.04, למעלה משלושה חודשים לאחר שנשלחה פניית העותר, ענתה המשיבה 1 כי הוחלט "משיקולים של עניין ציבורי שמכלול הנסיבות של האירוע אינו מתאים להעמדה לדין פלילי", ועל כן הוחלט "שלא להמשיך בחקירה".

מצ"ב העתק תשובתה של המשיבה 1 מיום 21.11.04 כנספח 10/ע

ה. ביום 27.12.04 שלח העותר מכתב נוסף, בו התבקשה המשיבה 1 להבהיר, האם נחקרה המתלוננת במתקן המעצר, ואם אכן נחקרה, מתי נערכה החקירה.

מצ"ב העתק מכתבו של העותר מיום 27.12.04 כנספח 11/ע

ו. ביום 10.1.05 השיבה המשיבה 1, כי פרוטוקול בית הדין הגיע למשרדיה ביום 10.8.04, וכי כאשר פנו למתקן רנסאנס "התברר כי עוד באותו היום עזבה המתלוננת את מתקן המעצר לצורך גירוש. לאור האמור, ומשיקולים של חוסר עניין ציבורי, הוחלט שלא להמשיך בחקירה".

מצ"ב העתק מכתבה של המשיבה 1 מיום 10.1.05 כנספח 12/ע

ז. ביום 9.2.05 שלח העותר מכתב, המבקש הבהרה ביחס לעילת הסגירה של תיק החקירה בעניינה של גבי מ.ג.

מצ"ב העתק מכתבו של העותר מיום 9.2.05 כנספח 13/ע

מצ"ב תשובת המשיבה 1 מיום 6.3.05 כנספח 14/ע

16.3. תיק מח"ש 5510/2004 – המתלוננת: י.פ., אזרחית סין

א. גב' י.פ., אזרחית סין, נעצרה ביום 5.12.04. לטענתה, הופעל עליה בעת מעצרה כוח רב. בין השאר, בעטו השוטרים בצלעותיה. ביום 9.12.04 הגיש העותר תלונה בשמה של גב' י.פ. למשיבה 1.

מצ"ב העתק התלונה מיום 9.12.04 כנספח ע/15
מצ"ב העתק מכתבה של המשיבה 1 המאשר קבלת התלונה מיום 15.12.04 כנספח ע/16

ב. ביום 19.12.04 נחקרה המתלוננת בכלא. ביום 21.12.04 כתבה המשיבה 1 לעותר כי שהותה של גב' י.פ. בישראל נחוצה לצורך המשך חקירתה.

מצ"ב העתק מכתב המשיבה 1 כנספח ע/17

ג. במהלך מעצרה אושפזה גב' י.פ. פעמיים: ביום 14.12.04 וכן ביום 21.12.05 כיוון שאיבדה את הכרתה. ביום 20.1.05 התקיים דיון בבית הדין לביקורת משמורת של שוהים שלא כדין בעניינה של גב' י.פ. מנהלת ההגירה התבקשה לברר את עמדת המשיבה 1 ביחס לתיק החקירה המתנהל על ידה.

מצ"ב העתק פרוטוקול בית הדין מיום 20.1.05 כנספח ע/18

ד. בו ביום, שלחה המשיבה 1 מכתב ובו נמסר, כי החקירה הסתיימה, ותיק החקירה נגנז. ביום 13.2.05 הגיש עו"ד אסף דרעי ערר על ההחלטה לסגור את התיק.

מצ"ב העתק מכתב המשיבה 1 מיום 20.1.05 כנספח ע/19
מצ"ב העתק הערר מיום 13.2.05 כנספח ע/20

ה. הערר טרם נענה עד למועד בו הוגשה עתירה זו. גב' י.פ. עדיין מצויה בישראל, והיא סובלת מכאבים. היא מיוצגת בהתנדבות על ידי עורך דין מטעמו של העותר, ומטופלת בהתנדבות על ידי עמותת "רופאים למען זכויות אדם".

ד. "נהלי" המשיבה לטיפול בתלונות מהגרי עבודה

17. המשיבה 1 טוענת לקיומו של נוהל עבודה מסודר לטיפול בתלונות מהגרים. בפועל, אף אם יסכים העותר לטענת המשיבה 1 כי המדובר ב"נוהל עבודה", הרי שנוהל זה הינו חלקי בלבד, אינו נותן מענה לכל הבעיות, ואינו קובע כל זכויות שהן למתלוננים.

18. במהלך השנים האחרונות פנה העותר שוב ושוב אל המחלקה לחקירות שוטרים, והציע למסד נוהל עבודה מסודר, שייקבע את זכויות המהגרים, הנדרשים לעדות. המשיבה 1 השיבה, כי נוהל זה נמצא בשלבי הכנה. העותר שב ופנה וביקש לקבל לידיו את הנוהל, על מנת שיוכל להפיצו בקרב ציבור המהגרים. המשיבה 1 סירבה, בתואנה כי מדובר בנוהל עבודה פנימי, המשותף לה ולמשיבה 3. עם התגברות קצב הגירוש, ועימו העלייה במספר התלונות אודות אלימות משטרתית ואודות מימדיה, פנה העותר שוב ושוב למשיבה 1, בדרישה להמציא לידיו את הנוהל, אם יש כזה. פניותיו של העותר לא נענו. הנושא עלה בישיבת ועדת הכנסת לעניין העובדים הזרים, שם טענו נציגי המשיבה 3, כי נוהל העבודה נמצא בשלבי סיכום סופיים.

העתק פניית העותר מיום 29.7.03 מצ"ב כנספח ע/21

העתק פניית העותר מיום 25.2.04 מצ"ב כנספח ע/22

העתק תשובת המשיבה 1 מיום 9.3.04 מצ"ב כנספח ע/23

העתק פניית העותר מיום 21.3.04 מצ"ב כנספח ע/24

העתק תשובת המשיבה 1 מיום 30.3.04 מצ"ב כנספח ע/25

העתק פניית העותר מיום 18.5.04 מצ"ב כנספח ע/26

העתק פניית העותר מיום 23.11.04 מצ"ב כנספח ע/27

לפרוטוקול דיון ועדת הכנסת לעניין העובדים הזרים מיום 21.12.04:

<http://www.knesset.gov.il/protocols/data/html/zarim/2004-12-21.html>

19. ביום 16.2.05, לאחר שתי פניות נוספות אל המשיבה 1 נתקבלה תשובתה, שפירטה את "נהלי עבודתה" ביחס למהגרי עבודה. יש לציין כי תשובה זו לא הגיעה ישירות מאת המשיבה 1, אלא מאת עו"ד יעל קוטיק, הממונה על חופש המידע במשרד המשפטים, לאחר שנערכה פניה למשרד המשפטים על פי חוק חופש המידע. בשל חשיבותה של תשובה זו, תובא כאן התשובה כלשונה:

בהמשך לבקשתך ברצוני להביא לידיעתך כי פניתי למנהל המחלקה לחקירות שוטרים והנני מתכבדת להשיבך כדלקמן:

1. המחלקה לחקירות שוטרים מייחסת חשיבות רבה בתלונות של שוהים בלתי חוקיים המיועדים לגרוש מהארץ.

2. לאור האמור לעיל, גובשה מתכונת לשיתוף פעולה בין מח"ש לבין מנהלת ההגירה לשם הבטחת טיפול יעיל בתלונות.

3. להלן סדרי העבודה שנקבעו :

א. במקרים בהם מתקבלת תלונה של שוהה בלתי חוקי, והמחלקה לחקירות שוטרים סבורה כי יש לקיים חקירה במישור הפלילי וכי השוהה הבלתי חוקי נחוץ לצרכי החקירה או הליכים משפטיים עתידיים, מורה מח"ש למנהלת ההגירה לעכב את הגירוש, תוך עדכון הגורמים המתאימים במשרד הפנים.

ב. במידה והשוהה הבלתי חוקי מוחזק במשמורת, במקרים מסוימים הוא ישוחרר עד לסיום החקירה או ההליכים המשפטיים.

ג. ראוי לציין כי הנוהל חל במקרים שבהם המוחזק במשמורת או במעצר בשל היותו שוהה בלתי חוקי. מובן כי אם נעצר בגין עבירות אחרות, לא ישוחרר ממעצרו.

ד. בנוסף לאמור לעיל, נוהגת המחלקה לחקירות שוטרים להחיש את הטיפול בתלונותיהם של שוהים בלתי חוקיים ואף לנקוט בהליכים מזורזים כגון : גביית עדות מוקדמת וכו'.

4. במידה שהינך זקוק להבהרות נוספות אשמח לסייע

מצ"ב "נוהל" מיום 16.2.05 כנספח ע/ 28

20. ביום 2.3.05 פנה העותר במכתב למשיבה 1, התריע על ה הרבים הקיימים בנוהל, הקובע למעשה את חובות מהגר העבודה העצור, ואינו מעניק לו זכויות כלשהן, וביקש את התייחסותה הדחופה. עד כה לא נענה העותר.

מצ"ב העתק הפנייה מיום 2.3.05 כנספח ע/ 29

הטיעון המשפטי

ה. החובה להיאבק באלימות משטרתית

21. סעיף 2 לחוק היסוד: כבוד האדם וחירותו, קובע: "אין פוגעים בחייו, בגופו או בכבודו של אדם, באשר הוא אדם". כן נקבע כי כל אדם זכאי להגנה על כבודו. לא למותר לציין, כי אלימות משטרתית לסוגיה פוגעת פגיעה קשה וחמורה בגופם ובכבודם של מהגרי עבודה עצורים ובקורבנות הסחר בנשים.

22. בעניין זכויות אלו קבע פרופ' ברק בספרו כי הן כוללות:

"את זכותו של אדם שלא יופעל עליו כוח פיזי (מוות, פגיעה, עינויים) ושלא יושפל או יושמץ. זכות זו היא גם זכותו של אסיר ועציר"

א' ברק, פרשנות במשפט, כרך שלישי, פרשנות חוקתית (תשנ"ד), עמ' 420

23. אף הזכות לכבוד היא זכות יסוד בסיסית, ועליה מושתתת תחושת הערך שיש לאדם. מכאן, נובעת חובת המדינה להגן על ערך זה, כפי שהיא מגינה על גופו של אדם, ועל חייו, וחובתה לחקור ולהעמיד לדין במקרים שבהם התרחשה פגיעה בכבודו של אדם, או בגופו.

24. מכיוון שזכויות אלו, לשלמות הגוף ולכבוד, עומדות לכל הבאים בשעריה של מדינת ישראל, בין אם הם אזרחים ובין אם לאו, מחויבת אף המשיבה 3 לשמור על זכויות אלו; ואם סרחו שוטרי המשיבה 3 בתפקידם, ולא מלאוהו נאמנה, אלא תוך פגיעה באנשים תוך מילוי תפקידם, שומה על המשיבה 1 לנקוט בכל האמצעים העומדים לרשותה, תוך שיתוף פעולה עם המשיבות 2-3, על מנת לוודא כי מי שפגע בזכויות יסוד אלו יתן על כך את הדין. כישלונה המתמשך של המשיבה 1 לעשות כן, כמפורט בעתירה דנן, רק מחמיר את המצב, שכן הוא יוצר מצג לפיו דמו של מהגר העבודה-מותר.

25. מהגרי עבודה הנמצאים מלכתחילה במצב חברתי וחוקי מוחלש, מוצאים עצמם נחלשים עוד יותר עקב מדיניות הגירוש. מול מהגרי העבודה המוחלשים, עומדים שוטרי המשיבה 3, הנמצאים תחת לחץ מתמיד לעמוד במכסת הגירוש והחשים שהמשימה שהוטלה עליהם הינה בעלת חשיבות לאומית ממדרגה ראשונה ומצדיקה בהתאם אמצעי אכיפה קיצוניים. השילוב של שוטרים מועצמים ומהגרים מוחלשים ודחוקים לשוליים יוצר קרקע נוחה להיווצרות הפרות בוטות של זכויותיהם של מהגרי העבודה, כפי שאמנם מתרחש בפועל.

26. במצב כזה, קיימת חשיבות מיוחדת לחקירה יסודית של תלונות מהגרי עבודה על אלימות והפרות חוק מצד שוטרי המשיבה 3. העדרה של חקירה מעין זו עשוי לגרום לתחושה כי אין דין ואין דיין, וכי דמם של מהגרי עבודה מותר, כמתואר במאמרו של פרופ' מרדכי קרמניצר במאמרו על משטרה וזכויות אדם:

"קיימת נטייה טבעית למצות עד תום את הכוחות והסמכויות הנתונים ולפעמים אף מעבר לכך, וקשה לתאר כוח שלא כרוכה בו סכנת השחתה. ייחודה של המשטרה בהקשר זה הוא שבידיה מופקדות סמכויות מרחיקות לכת לפגוע בזכויות האדם, וסמכויות אלו מצויות בידי השוטר הפועל לבדו בשטח, ושמירת השליטה והפיקוח על פעולותיו מועטה ומוגבלת. שגרת העבודה של המשטרה לא יכולה שלא לשחוק את הרגישות כלפי הזכויות הנפגעות. לבס של העוסקים במלאכת השיטור נעשה גס. יש בעבודת המשטרה שילוב של מטרה ראויה וחשובה שהכל מכירים בה, ושכנוע פנימי עמוק בקרב הפועלים להגשמתה בדבר חיוניותה ("מלאכת קודש"); ומשילוב זה קצרה הדרך לנכונות שלא להקפיד הקפדה יתירה על האמצעים הננקטים לשם השגת המטרה. עמדה זו של השוטרים עלולה להביא לפגיעות חמורות בזכויות אדם. והדברים נכונים בעיקר לגבי קבוצות מסוימות בחברה הנתפסות כאחרות, כ"לא אנחנו" כגון: עבריינים, מי שעדיין לא הורשעו אך מתוך ביטחון באשמתם נתפסים כעבריינים, חריגים חברתיים ובני מיעוטים".

מרדכי קרמניצר "המשטרה וזכויות האדם", משפט וממשל ב' (1) 160 (1994)

27. על ההכרח במיצוי הדין עם שוטרים העוברים על החוק אין צורך להכביר במילים. אל נושא זה התייחסה מבקרת המדינה כך:

"אי מיצוי הדין עם כמה מאנשי המשטרה החשודים בעבירות פליליות או משמעתיות לא זו בלבד שהוא פוגע במורל אנשי המשטרה אלא אף משמיט את הבסיס המוסרי לאפשרות למצות את הדין עם אחרים, דבר שיש לו השפעות מרחיקות לכת על התנהגותם של כלל אנשי המשטרה, על תדמית המשטרה ועל האמון שהציבור רוחש לה".

דו"ח מבקרת המדינה 40 לשנת הכספים 1988, עמ' 436

28. הרשויות השלטוניות אוצרות בידיהן כוח רב. כוח זה בא לידי ביטוי בשליטה המוחלטת כמעט על תחומי חיים רבים של כל אדם ואדם החי במדינה, ואף כוח פיזי, אותו ביכולתן להפעיל, בכפוף לשיקול דעת במצב נתון.

29. עם זאת, בתי המשפט חזרו והזהירו כי השימוש בכוח מעין זה חייב להיות מתון, שכן הכוח שניתן בידי הרשויות (ובעיקר- בידי הצבא והמשטרה) הינו כוח רב, שפגיעתו עלולה להיות קשה, ואף קטלנית.

30. בעניין גדסי קבע בית המשפט כך :

"על החברה בכללותה- גם דרך בתי המשפט, להלחם בתופעה של אלימות שוטרים כלפי אזרחים, כחלק משמירה על הדמוקרטיה הישראלית, וכי אינטרס זה צריך גם שיתווה דרך ענישה מחמירה כנגד העוברים על איסור זה... קיים אינטרס ציבורי חד וברור להלחם נגד תופעות אלו. הציבור רשאי לצפות מבית משפט להגן על הפרט כאשר שוטר מתנכל לו ללא הצדקה. לא לשם כך ניתן תג לשוטר".

עפ 00 / 7149 מ"י נ' גדסי [פדאור (לא פורסם) 01 (3) 304], עמ' 305

31. בעניין שטרית, דן בית המשפט באלימות שהופעלה על ידי חיילי משמר הגבול כנגד קטין, ושם נאמרו הדברים הבאים :

"מדים של משמר הגבול עטו המשיבים. על שמירת החוק והסדר הציבורי הופקדו. ותוך ביזוי המדים והשפלת משמר הגבול – ולא רק משמר הגבול – פרעו חוק וסדר והיכו אדם ללא רחם. מה לנו שמדברים אנו בכבוד האדם וחירותו כזכות יסוד של האדם. מה לנו שמדברים אנו על ההכרה בערך האדם, בקדושת חייו ובהיותו בן-חורין, וכי יש לכבד כל אלה ברוח העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל. מה לנו שמדברים אנו על איסור פגיעה בחייל, בגופו או בכבודו של אדם באשר הוא אדם. כל מילים אלו – מבטאות ערכי יסוד של חברה, של עם ושל אדם - ינשאו ברוח ויפוצו אל כל עבר אם ניטול לעצמנו לעבור אל יום המחרת על מעשים אלה, הנעשים נגד עינינו ולא נאמר דברינו בקול צלול וברור. עם ישראל מצוי עתה בתקופה קשה של חייו. אירועים שיבואו אפשר יקשו עלינו ואולי אף יקשו במאד מאד. בתוך כל אלה מחובתנו הראשונה היא לשמור על צלם האנוש שבנו, שאירועים שסביבנו לא יפגעו בנו ובטפינו ויהפכו אותנו לחייתו-יער. אין עניננו אך בעבירת שוד, בעבירת אלימות קשה או בעבירת סמים. עניננו בעבירה שאם תפשה במחנה תביא להרס החברה בה חיים אנו, להתפוררות מוסדי שלטון. מה לי אסכולה מקילה ומה לי אסכולה מחמירה. אם כך יפרעו פרעות בישראל, לא תיכון המלאכה ולא תשמר המדינה. האם יאמר עלינו כי בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה? ... יצא הקול וילך מקצה הארץ ועד קצה: ישמעו וידעו הכל כי לא נשקוט ולא ננוח עד אשר ירפה לנגע ויהודי לא יתעלל באדם, לא ביהודי, לא בערבי ולא בכל האדם".

בש"פ 2224/94 מ"י נ' שטרית ואח' תק-על 94 (2) 1653

32. וכן בעניין שמשי :

"עם כל ההבנה שיש לבתי המשפט לקשיים בהם נתקלים אנשי המשטרה במילוי תפקידם הקשה, הרי כשמדובר בזכות יסוד זו של שמירת חופש הפרט, אין מנוס מן הדרישה כי יקפידו על כל תג ותג מדרישות החוק גם בנסיבות הקשות בהן הם נתקלים"

המ' 44/72 שמשי נ' מ"י, פ"ד כו(1) 654, 661.

33. ומשמדו בתי המשפט על חובתם הברורה של כוחות הביטחון להקפיד על דרישות החוק, ברורה היא גם הדרישה לחקור את אותם מקרים בהם מופר החוק על ידי הממונים על אכיפתו.

ו. זכויות נפגעי עבירה

34. זכויות נפגעי עבירה עוגנו בחקיקה בשנים האחרונות, דבר המורה על החשיבות אותה מייחס המחוקק לקבוצה זו בחברה, שלעתים נשכחת מן הלב, בלהט ההליך הפלילי.

35. על טיב הזכויות שיש להעניק לעדים במצב זה ניתן ללמוד מן התנאים המוענקים לקורבנות סחר בנשים. אלו האחרונות מתבקשות על ידי המדינה לשמש בתפקיד של עדות תביעה, והן מהוות גורם מפתח בהעמדתם לדין של סוחרי הנשים. אף הן, ממש כמו האוכלוסייה נשואת עתירה זו, אינן אזרחיות ישראל. בתחילה, הוחזקו נשים אלו במעצר לצורך מתן עדות, ורק לאחר שנים ארוכות החלו משטרת ישראל והפרקליטות לתת דעתן לזכויותיהן של נשים אלו, ויצרו הנחיות מיוחדות לטיפול בהן. יש לציין כי הנחיות אלו לא נוצרו יש מאין, אלא רק לאחר לחץ בלתי פוסק הן מצד ארגונים כדוגמת העותר, הן מבתי המשפט, שפסקו כי המשטרה צריכה לשאת בהוצאות ההליך הפלילי, והן בלחצה של ארה"ב, המאיימת בסנקציות כלכליות על מדינות שאינן מתמודדות באופן הראוי עם תופעת הסחר בנשים.

36. בהחלטה שניתנה בב"ש (ת"א) 91548/00 מ"י נ' ווריובקין (לא פורסם, החלטה מיום 12.7.00) נקבע במפורש, כי החזקה של עדות תביעה במאסר הינה תוצאה בלתי נסבלת ובלתי ראויה למדינה שחרתה על דגלה את זכותו של כל אדם להלך חופשי. עוד נקבע, שעל מי שיוזם הליך פלילי לשאת בהוצאות הנוגעות לאמצעי המחייבה ולקורת הגג של עדות התביעה :

"החזקתן של המשיבות במאסר, רק משום שהן עתידות להעיד במשפטם של אחרים... היא על פי השקפתי תוצאה בלתי נסבלת ולא ראויה לשיטת משפט

שחרתה על דגלה את זכותו של כל אדם להלך חופשי... את התוצאה הזו של הבטחת העדתן, ניתן להבטיח... מבלי שיהא צורך להזדקק להליך הדרסטי של מעצר. במצב זה מתעוררת, כמובן, השאלה של אספקתם של אמצעי מחיה וקורת גג... וגם על כך התשובה כמו מתבקשת מאליה, היינו, שמי שיוזם את ההליך הפלילי הוא שצריך לשאת בהוצאה זו. ואם תתעורר טענה של הכבדה על רשויות המדינה, כל שאוכל לומר הוא שהליך פלילי הנו עניין יקר הממומן בכספי הציבור, ושאלת המימון הנה שולית בבוא בית המשפט להחליט בסוגיית חירותו של אדם להלך חופשי עד אשר תישמע עדותו."

37. התקדים שנקבע בפסק דין זה יושם בפסקי דין אחרים וכן יושם בהנחיות שפרסמה פרקליטות המדינה, לפיהן יש לשכן את עדות התביעה באכסניה. מהלכים אלו הוכרו גם על ידי היועץ המשפטי לממשלה אשר קבע, כי: "יש להימנע ממעצר של קורבנות סחר שמשמשים עדי הגנה או עדי תביעה."

לפרוטוקול הדיון:

<http://www.knesset.gov.il/protocols/data/html/sachar/2002-07-15.html>: 15.7.2002

38. העותר יטען, כי בהתאם לתקדימים שנקבעו בנושא הסחר בנשים, ובהתאם לזכויות המנויות בחוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א – 2001 (להלן: "החוק"), ולפי אמירות בעל פה ובכתב של נציגי המשיבה 1, על המשיבים למלא חובותיהם כלפי עדים ונפגעי עבירה שהם מהגרי העבודה כדלקמן:

ז. חובת המשיבה 1 לנסח הנחיות מנהליות תוך שיתוף פעולה עם המשיבות 2-3 **לפרסמן**

39. לרשויות המנהליות השונות שיקול דעת רחב. שיקול דעת רחב זה של הרשויות יוצר חשיבות מרובה לקביעתן של הנחיות המנהליות, ביחס ליישומן של שיקול הדעת, ולפרסומן של הנחיות אלו.

על חובתה של הרשות לנסח הנחיות מנהליות ולפרסמן ראו: יואב דותן, הנחיות מנהליות, המכון למחקרי חקיקה ולמשפט השוואתי ע"ש הרי ומיכאל סאקר הפקולטה למשפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים, נבו הוצאה לאור בע"מ תשנ"ו; בג"צ 1689/94 הררי נ' שר הפנים, פ"ד נא(1) 15; יצחק זמיר, הסמכות המנהלית (נבו, תשנ"ו) 780-782; בג"צ 7139/02 עבאס-בצה נ' שר הפנים, פ"ד נז(3) 481; זאב סגל, בספרו הזכות לדעת באור חוק חופש המידע; ההוצאה לאור של לשכת עורכי הדין, תש"ס – 2000.

40. בעניין ברני קר, דן בית המשפט המחוזי בירושלים בעניינו של מהגר עבודה, שלא היה מודע לנהלים הקיימים בעניין מעבר עובד ממעסיק למעסיק. בית המשפט פסק כך:

"השאלה מהו הפרסום המתאים והראוי של הנחיות מינהליות תלויה כמובן בנסיבותיו של כל מקרה ומקרה, והעיקר - לאיזה ציבור מכוונות ההנחיות בהן מדובר. בענייננו אין חולק כי ציבור הזכאים או הנפגעים אליו מופנות ההנחיות הינו ציבור העובדים הזרים. יש לזכור כי מדובר בציבור מיוחד שיכולתו לדעת ולהבין את זכויותיו וחובותיו מוגבלת במיוחד, ויש לעשות כל שניתן ובמידת הסבירות כדי לעזור לו בכך. "

עמ"ה 03 / 398 קר נ' שר הפנים סג 218, 224

41. המכתב המוגדר על ידי המשיבה 1 כ"נהלי מח"ש לטיפול בתלונות של עובדים זרים" יוצר את הרושם (המצער) כאילו נכתב כלאחר יד וכדי לצאת ידי חובה. אין בו להבטיח את זכויותיהם של הקורבנות. להלן נבקש לעמוד על הפגמים הקשים והליקויים המהותיים שבנוהל:

א. הנוהל אינו מבהיר כיצד בדיוק אמורה "להתקבל" תלונה של שב"ח, היכן אמורה להתקבל התלונה, מי אמור להעביר לידי המשיבה 1 את הידיעה, כי נמצא עצור, המעוניין להתלונן, למי אמור לפנות עצור, הרוצה להתלונן, וכיצד אמור מידע זה להגיע לידיו.

ב. לא ברור מהם אותם "מקרים מסוימים" בהם לא ישוחררו עצורים, אך יש להניח שאין מדובר במקרים בהם נעצר אותו אדם בשל עבירות פליליות נוספות, שכן לסייג זה ישנה התייחסות נפרדת בסעיף 3(ג) למכתב.

ג. הנוהל אינו מציין מה יהא מעמדם של מהגרי העבודה באותה תקופה, קצרה ככל שתהא, היכן יתגוררו, מניין יקבלו טיפול רפואי אם יזדקקו לו, איזה מסמך מזהה יהיה ברשותם, ועוד.

42. נוהל עבודה ראוי חייב לכלול, לטעמו של העותר, לכל הפחות, את ההנחיות הללו:

א. עיכוב מיידי על גרושו של כל אדם המעוניין להגיש תלונה על אלימות משטרתית. עיכוב מעין זה חייב להנתן, בכפוף להסכמת המתלונן, מיד כאשר הוא משמיע את תלונתו בפני נציגי המשיבה 2 (ממונה ביקורת גבולות, או בית הדין לביקורת

משמורת של שוהים שלא כדיון). יש לעכב את גירוש, לכל הפחות, עד אשר תחקר תלונתו בידי נציג המשיבה 1.

ב. חקירה מהירה של כל תלונה, בתוך 48 שעות לכל היותר. אם עולה מדברי המתלונן כי אמנם ישנה אפשרות שנפל קורבן לאלימות משטרתית, או שיש צורך בבירור נוסף, יתבקש עיכוב גרושו לפרק זמן נוסף, בכפוף להסכמת המתלונן.

ג. כל חקירה חייבת להתבצע בליווי מתורגמן הדובר את שפתו של המתלונן.

ד. באם נמצא יסוד ראשוני לקבלת התלונה, יש לוודא כי המתלונן לא ישב במעצר בעת ההמתנה לחקירתו.

ה. יש לסייע למתלונן לקבל מהמשיבה 2 אשרת עבודה, בתקופה בה הוא ממתין לחקירה ועדות. באם המדובר באדם שסבל פגיעה פיזית קשה, ואין באפשרותו לעבוד, יש לוודא כי יקבל את התנאים ההולמים את מצבו, כגון שהות במקלט או מוסד בו יזכה לטיפול נאות.

ו. יש לאפשר למתלונן לקבל שירותי בריאות בתקופה זו.

ז. יש לדאוג למימון כרטיס טיבה להחזרתו של המתלונן למדינת המוצא על חשבון המשיבות.

ח. נפגעי אלימות משטרתית זכאים לקבל את מלוא זכויותיהם לפי חוק נפגעי עבירה, ובין השאר: מידע על זכויותיהם כנפגעי עבירה וכן על הדרך בה מתנהל הליך פלילי; לאפשר להם לעיין בכתב האישום ולקבל העתק ממנו; לקבל מידע על שירותי הסיוע, הניתנים לנפגעי העבירה; יש ליידע את נפגע העבירה על אפשרות הגעה להסדר טיעון עם הנאשמים ולאפשר לו להביע עמדה בטרם תתקבל החלטה בעניין. חשוב להדגיש, כי על מנת לממש את הזכויות הנובעות מהחוק, יש לדאוג ולהקפיד הקפדה יתרה, כי זכויות אלו יובהרו לנפגעי העבירה בשפה המובנת להם. העברת המידע הדרוש בשפה העברית מהווה פלסטר לכוונת המחוקק, ואינה מקיימת את דברי החוק לא להלכה ובוודאי שלא למעשה.

ט. יש ליידעם על האפשרות להגיש הליך של תביעה אזרחית נגרת לתביעה פלילית, ולסייע להם במידת האפשר בהגשתה. יש לאפשר להם לשהות בישראל כדין, ולעבוד בה, בתקופה בה הם ממתניים להליך האזרחי.

י. יש להעניק להם מסמכים מזהים, במידה שאין כאלו ברשותם, וכן מסמך ממשי המעיד כי הם עדי תביעה, כפי שניתן לעדות תביעה בתיקי סחר.

יא. יש ליידעם באם ההליכים בתיק עומדים להסתיים (על דרך של הסדר טיעון למשל) על מנת לאפשר להם לטפל בענייניהם ולהתכונן לעזיבה מסודרת ומאורגנת של ישראל.

יב. באם מוחלט שלא לחקור, או לא להעמיד לדין את האדם כנגדו הוגשה התלונה, הרי שיש לאפשר לקורבן העבירה להגיש ערר נגד ההחלטה באופן אפקטיבי, קרי- יש להימנע מגרושו, ולאפשר לו להמשיך להנות מכל הזכויות המפורטות לעיל, עד אשר יינתן מענה לערר.

49. ישנו צורך דוחק בקביעת נוהל עבודה מוסדר, ופרסומו של נוהל זה, באשר לדרך הטיפול של המשיבה 1, תוך שיתוף פעולה עם המשיבות 2-3, ביחס לדרך בה יחקרו תלונות של מהגרי עבודה על ידה, ומה יהיו זכויותיהם של הנחקרים במהלך הליך זה. מחובתן של המשיבות, כרשות מנהלית, לקבוע נהלי עבודה גלויים, ברורים וידועים, המצויים בהישג ידם של הזקוקים להם, ושעיקרי המדיניות המעוגנים בהם אינם נופלים מאלו המובטחים לאזרחי ישראל, הנתקלים בתופעות של אלימות משטרית.

50. נהלים אלו צריכים לעמוד בתנאים שנקבעו בפסיקה לגבי הנחיות מנהליות. עליהם להיות ברורים, שקופים וסבירים; מיושמים בצורה שוויונית; מפורסמים באופן אפקטיבי, כך שיגיעו לידיעת הציבור עליו הם חלים.

51. אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו על תנאי כמבוקש בראש עתירה זו, ולאחר קבלת תשובת המשיב לעשות את הצו על תנאי למוחלט. כמו כן מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיב בהוצאות עתירה זו.

נעמי לבנקרון, עו"ד
ב"כ העותר